

Pandoras lesbo-queera ask

Marie-Hélène Bourcier: *Queer zones. Politiques des identités sexuelles, des représentations et des savoirs*
Modernes/Balland, Paris 2001, 247 sidor

Virginie Despentès och Coralie Trinh-Thi: *Baise-moi*
Film 2000, <http://www.BaiseMoiLeSite.com>

1. Blood sisters.

Eftersom Marie-Hélène Bourcier uppmanar därtill skall jag våga mig på en forcing för att utforska den queera verktygslåda som hon erbjuder oss, "full av analyser, hänvisningar, kartor, kofötter, dildos, konservöppnare..." (s. 20) Hela denna metodologiska utrustning kan sammanfattas till och symboliseras av Sadie Lees porträtt, *Hard on* (s. 76, not 108) som pryder bokens omslag och visar ansiktsprofilen av en kvinna (?) som mellan sina läppar klämmer fast ett slags framskjutande klitoris... vänd mot oss. Jag skall inte axla Epimetheus' roll inför denna Pandoras ask men skall medvetet låta mig skändas av denna "lesbiska vampyrens kyss" (s. 76). "Vare sig hon är lesbisk eller ej, är butch-kvinnan hotfull ty hon återspeglar en form av våldssituationer där män vanligen är subjekt och inte objekt." (S. 25)

Virginie Despentès och Coralie Trinh-Thi film *Baise-moi* framstår alltifrån bokens första kapitel (ss. 23-46) som ledmotivet för Bourciers queeriserande kommentarer. Denna film blir också min favoritkonservöppnare eftersom däri återfinns merparten av de teman, problem och paradoxer som flödar över och dryper ner från Bourciers svulstiga text. Språknivån hos denna lilla "butch hacker" som Beatriz Preciado kallar henne i Förordet (ss. 11-18) är – när det gäller syntax, ordval och bevisföring – lika oförsonligt radikal som våghalsigt liberal. Man har hela tiden intryck av att bli påsatt både fram och bak och denna känsla är en erfarenhet som man inte får missa.

Tvårs emot författarinnans rekommendation har jag lusläst texten lineärt, sida för sida, kapitel efter kapitel. Tvårs emot författarinnans rekommendation har jag nu för avsikt att tolka och redovisa densamma "transversellt" vad det gäller innehåll och "lineärt" vad det gäller formen, i förhoppning om att ni inte kommer att sätta den i halsen... Detta är anledningen till att jag artikulerar min presentation på två nivåer: kursivstil avser min presentation och tolkning av filmen *Baise-moi*; vanlig rakstil avser min recension av huvudteman i Bourciers

text. Jag har valt att uttrycka mig å ena sidan på en teoretisk och akademisk språknivå såsom Bourcier, å andra sidan på en konkret sexualiserande språknivå, för att återge dessa två helt skilda och samtidigt helt lika världar. Mellan mina två texter finns sammanbindande länkar som ni lätt torde finna och själva bedöma. Jag följer alltså kapitelordningen (eller nästan) utan att avhålla mig från att – utifrån vad jag sett i filmen – "parasitera", såsom Bourcier själv ofta gör, på vad hon skriver i sin egen bok.

2. Fuck Off ! Fuck Me !

Samtliga situationer i filmen *Baise-moi* utspelar sig utanför en fundamental existentiell balansgång, i ytterligheter drivna till paroxysm, i maximal muskelanspänning. Det vardagliga framstår här endast som exceptionellt. Det exceptionella ger sig ut för att vara det alldagliga hos de två huvudrollsinnehavarna som får män och kvinnor att virvla runt i sexuella bravader. Svällande fallosar och gapande fittor brottas i hektiska oralsexscener och akrobatiska påsättningar. Allt detta i form av en synnerligen mekanisk estetisk balett. Till och med det extrema våldet i rörelser och handlingar är iklätt det fulländade brottets harmoni. "[Man] talar kallsinnigt och kliniskt om köttets vällust som i en lärobok i anatomi. Slemhinnor, kärlvägg, mynnningar, penetrationstal/takt." (Le Nouvel Observateur, Nr 1907, maj 2001, sid. 5). Är det då en pornografisk film såsom den franska Regeringsrätten har ansett genom att klassificera den som "film X"? Nej, ingalunda om man enligt vedertagen definition anser att pornografi avgränsas till det som är "obscen och sedlighets-sårande". Tendensen att uppleva obehag och att skämmas över det som rör sexualitet är ju inte den starka sidan varken hos dagens biopublik eller ännu mindre hos Bourcier.

Bourcier griper sig an den här filmen som "ett post-feministisk-post-pornografiskt ifrågasättande" (s. 46) av vad hon kallar "heteropornografin". Allt detta eftersom hon påstår att det är hjältinnorna i filmen som "visar kuken" (s. 41). Vardagsporren skulle enligt henne innefattas i "ett disciplinärt system, vars släktskap med den medicinska och sexologiska diskursen för övrigt torde framhållas" (s. 39). Densamma är ju framför allt maskulin och heteronormativ. Postporren, enligt Bourcier, är inte obscen utan on/scene, dvs. den utgör en viktig beståndsdel av verkligheten, helt utanför X-filmernas getto. "Baise-moi" inordnas under den typen av generisk realistisk återgivning som filmkonsten är, och hotar därigenom den skillnad som man vill upprätthålla mellan två sorters realism. Filmkonst och porrfilm" (s. 45). Vad som är post-porr i *Baise-moi* skulle utgöra en av de diskurser som "pro-sex feministerna" har om sexualitet. Det är det heteronormativa samhällssystemet som har klassat denna film som porrfilm av rädsla för denna dekonstruktion av traditionell pornografi som filmen försö-

ker sig på. Porren blir för Bourcier antingen "post-feministisk post-porr" eller ingenting alls.

3. Are you sick of nice fags ?

I en sällsynt väl genomtänkt queeranalys av Bruce LaBruce-filmerna (ss. 47-60), särskilt *Hustler White* och *Skin Flick*, demonterar Bourcier den homoqueera desidentifikationsprocessen som ligger till grund för den "revolterande porren" hos Bruce LaBruce, och jämför den med Butlers *disclaiming* (s. 48). Heteroporren tillhör Foucaults "disciplinära system" på samma sätt som de medicinska och psykiatriska diskurserna. Hos Bruce LaBruce är det ett slags porr "utan knull" och "utan avsugning". Det är ett slags genus-porr och inte sex-porr. "Om i fråga om genus, skinnskallen framträder som hyperboliskt tecken på maskulinitet, är skinnskallen i fråga om identitet tecken på den hyperboliska identitetskonstruktionen som sådan" (s. 60). Bourcier vill se Bruce LaBrucés filmerna som post-porr, lika fjärran från bögfiler som från machofiler. För henne är det fråga om en zon inom vilken "den sexuella identiteten varken kan reduceras till sexuella handlingar eller sexuell identifikation. Tvärtom spelar filmen på den reaktiva identitetens paradox" (s. 56). Denna reaktiva identitet byggs upp hos Bruce LaBruce, i *Skin Flick*, mot homosexualiteten och befriar sig därmed från all pornografi. Vi befinner oss i "absolut transversalitet": den för Bourcier genuina queer-zonen.

De två huvudrollsinnehavarna i Baise-moi är varken kvinnor, butchs, lesbianer eller män, transvestiter, transexuella... Som en av dem säger alldeles i början på deras blodiga raggarturné så upplever hon sig som "ingen". Om jag kallar dem för "hon", beror det på att dessa två huvudpersoner i sitt uppträdande, i sin klädedräkt, i sina rörelser gör allt för att inbilla sina partner (inom ramen för filmens fiktion) och filmpubliken (i verkligheten vid filmföreställning på porr-biograf eller video), att de vill betraktas, och därigenom identifieras, som kvinnor. Men dessa "hondjur" gör ju inte annat än länsar sitt kön genom att bli påsatta vaginalt, oralt eller analt. Dessa "honor" tror sig hela tiden om att vara män genom att ständigt konstruera sitt genus. Tomheten/tömningen hos dessa två varelser som agerar endast för att fungera som olustmättande och sinnesförvirrande maskiner illustrerar verkligen den "reaktiva desidentifikation".

Dessutom är dessa två (kvinno)kroppar fruktansvärt asexuella/avsexualiserade. Man har snarare intryck av att vi har att göra med två killar än med två tjejer. Utan att sträcka sig ända till Wittigs påstående i *The straight mind* enligt vilket "lesbianer inte är kvinnor" undrar jag om dessa kvinnor-icke kvinnor i Baise-moi är lesbianer som låtsas vara icke-lesbianer för att kunna bevisa att de faktiskt är icke-män som ger sig ut för att vara män. Vid våldtäktsakten i början av filmen

säger förresten våldtäktsmannen till en av kvinnorna: "Rör på arslet för helvete ! Det är som att knulla en djävla zombie". Deras kroppar hör inte ihop med dem själva. Deras identitet är varken i deras kön eller i deras kroppar utan i avsaknaden av icke val av könsbestämd kropp och psyke. Köttsligt men ej könsligt utnyttjande av deras kroppar, eftersom deras kön endast utgöres av ett vakuum och ej av en vagina, en analöppning eller en mun.

4. "Kiss me with these ruby lips"

Blodet är enligt Bourcier "den lesbiska sexsymbolen". SM-teknik, cutting eller fist fucking, är uppenbara sidor av lesbianers sexualitet. "Filmer med lesbiska vampyrer och SM-sex [...] queeriserar den traditionella genuskartan" (s. 76). Blodet är kvinnors svar på mannens sperma. Lesbianerna på Eressos³, som Bourcier ägnat ett helt kapitel (ss. 63-78) för att redovisa sina analyser av S/M-rollen i fråga om riskfyllt sex inom deras kollektiv, upphöjer det lesbiska blodsparadigmet till politisk sexualsymbol. Bourcier går till och med så långt att hon kräver att den "lesbiska sexografin" upprätthåller dessa blodsband kvinnor emellan för att kunna tillmätas något värde. Hon förkastar helt homosensuella vittnesbörd från "anti-sex feminist lesbianer". För henne är detta "ut-sagor från lesbianer som identifieras som kvinnor och icke lesbianer och vilka förknippar sex med mjuka och icke våldsamma sexpraktiker" (s. 70). Hon har själv haft sexuell umgänge med vissa av de intervjuade lesbianerna på Eressos i syfte att åstadkomma "en stundens högsta grad av reflexivitet i stället för all annan form av ortodox objektivitet" (s. 66). Steget är inte långt från det lesbiska blodet hos Eressos-"freaken" till det HIV-smittade blodet. Bourcier erkänner dock, alltmedan hon stigmatiserar den individuella och/eller sociala "förlusten av kontroll" knuten till lesbiskt blod, att "SM-sex kan betraktas som den främsta föreställningspotentialen när det gäller de verkliga risker som lesbianerna löper" (s. 73).

Tack och lov så stänker inte blodet i Baise-moi ner biopubliken även om det kan ha sprutat aktriserna emellan och på regissören under inspelningen. Deras eget blod eller de andras (kvinnor eller män). Det må röra sig antingen om naturligt menstruationsblod (jämför scenen där en av huvudrollsinnehavarna gör sig av med sitt mensblod i ett tvättställ som om det var fruktjuice som rann ner för hennes T-shirt) eller blod från de sexutövande män som de dödar. Det är blott och bart ett färglöst och luktlöst fluidum som inte heller är lesbiskt blod eftersom hela sexualiteten eller icke-sexualiteten hos dessa två människor, med ett yttre av butch/fem, inte befinner sig i centrum av den enda lesbiska scen i filmen där de med varandra uppför en slags dans överdrivet härmande djurens parningslek.

Men i denna sekvens, som visar icke-performativiteten i den lesbiska sexualakten

som manifesteras genom en helt high kroppslig prestation ("performance") finns inte det ringaste spår av samlag, blod eller sperma. Vampyrism då skulle ni kanske invänd. Inte ens det. Den enas eller den andras blod är bara yttre kosmetika. Bevis för detta är när blodet från polismannen som huvudpersonerna tar avdaga med ett revolverkott i huvudet stänker ut över kvinnan tätt bredvid. Detta blod från stereotypen för en macho slickas inte ens upp av kvinnorna. Tvärtom visar följande sekvens samma kvinna, utomordentligt vacker och fräsch, förälskad i sin egen bror som kelar med henne och med vilken hon går och lägger sig inför huvudrollsinnehavarnas gillande blickar. Denna spegelvända sekvens i filmens slut motsvarar sekvensen i början med systemen som mördar sin bror.

5. Sling. Fist fucking.

"SM har inget teoretiskt stöd i psykologin" (s. 89) sammanfattar Bourcier i ett kapitel i vilket hon angriper den psykologiserande diskursen (ss. 79-91). Som utgångspunkt har hon valt Foucaults berömda exempel med de två killarna som tillsammans går ut från en SM bastuklubb i San Francisco (s. 81). Bourcier motsäger här Leo Bersanis⁴ psykologiserande kommentarer beträffande "den lycklige bögen". Hon framhåller i stället att denna situation är typiskt kontra-sexuell, dvs. "en kontra-alstring av njutning och kontraktensligt vetande som syftar till att avskaffa sexualiteten som heterosocial teknik för maktutövning" (s. 86). Hon anser härmed att Foucaults "somasobög" till hälften smygis till hälften exhibitionist tar upp problemet kring avsexualisering vs resexualisering. Utövande av S/M, som psykoanalytiker kallar för sado-masochism, skall vara helt fritt från psykologi ty enligt Bourcier är det ett politiserat beteende. "S/M avskaffar genus, av-heterosexualiserar genom att visa på möjligheten att tänka sig sagda sexuella förbindelser på annat sätt än via den sexuella olikhet som kommer till uttryck i en binär eller t.o.m. biologisk genuskonstruktion" (s. 90). Enligt henne tar sig nämligen "re-sexualisering uttryck i en re-lokalisering och i en re-socialisering som släpper fram och på annat sätt återskapar könets sociala, politiska och kunskapsteoretiska dimensioner" (s. 85). Kort sagt, för Bourcier, giltigförklaras alla sexuella praktiker, SM såväl som andra, uteslutande av den omständigheten att de tillförsäkrar sig en "politisk dimension".

I och med SM tror jag att vi kommit till kärnpunkten av Bourciers problematik i fråga om queerisering av den sexuella världen. I ett kapitel där hon ställer Sade och Foucault mot varandra (ss. 92-113) utgår hon från det faktum att SM är en politisk metafor för bögars och flaters sexualitet (s. 99), för att komma fram till ekvationen "SM = Sex". Hon tillskriver SM-utövande förmågan dels att erbjuda "en realistisk vision av intersubjektiva relationer [...], ett motgift till den romantiska kärleken (s. 100), dels det totala utplånandet av motsättningen offentlig/privat (s. 94 sq). Hon analyserar Foucaults utopi enligt vilken

SM-praktiker via de-sexualisering/de-genitalisering skulle innebära "en ripost att återropa gentemot det förhärskande kunskapssystemet" (s. 104). Hon förebrår försynt Foucault att förbli "begreppets skald snarare än kropparnas dramaturg" och ställer frågan om tiden inte är inne för att "översätta sadomasochism utan hjälp av Krafft Ebing och Freud" (s. 111). Det är hög tid enligt Bourcier att bögar och flator själva definierar sadomasochism som "power play" därför att den utgör en "power = trust"-relation (s. 112).

Någon SM-scen där parterna är till fullo överens återfinns inte i Baise-moi. Makten återfinns hos två kvinnor, ofta iförda svarta strumpbyxor och ibland även lädermundering, som våldtar/våldför sig på sina egna kroppar lika mycket som de våldtar/våldför sig på de andras. Denna våldtäkt och misshandel visas genom vad jag skulle kalla den "hålförsedda maskinen". Någon som helst psykisk kommunikation förekommer ej mellan de påsatta och påsättarna. Vi befinner oss i abjektets rike som kräver att subjektidentiteten hos huvudrollsinnehavarna (deras repliker, deras handlingar, deras begär, etc.) visar sig möjlig att objektivitas av ett icke-vara, dvs. "det gapande hålet". Dessa människokroppar utnyttjas inte och visas nästan inte heller som mänskliga kroppar utan endast som en uppsamlingsplats. De förblir avsiktligt utvalda och eftersträfvade av dessa två huvudrollsinnehavare såsom ej respekterade, från partners och åskådares håll. Det gapande hålet är inte uttryck för vare sig den ena eller den andra formen av sexualitet. Det må gälla SM som när huvudrollsinnehavarens stilettklack efterlämnar märken i ansiktet samt på mannens kropp, eller när en man på alla fyra likt en suga får en skottsälva avlossad rakt in i analöppningen, eller när de två kvinnorna föreslår en ung man med superstånd att köra växelbruk. Hålet kan endast understryka våldshandlingar (alltså blod) och våldtäkt blir därför det enda effektiva och performativa politiska beteendet.

6. Dragkings. F to M (Female to Male).

I ett briljant skrivet kapitel om transvestism och genusöverskridande (ss. 153-172) analyserar Bourcier minutiöst det performativa och performansen som återfinns i den centrala delen av denna trans-zon. Den typiska medicinska diskursen förklarar – alltså sedan Hirschfeld – transvestism ur en fallocentrisk synvinkel utan att innefatta kvinnorna i detta "sexologiska fack" genom att tillskriva kvinnlig transvestism endast en social funktion. Förklädda kvinnor är likväl "gender blenders". De uttrycker ju ett uppror mot patriarkatet, men inte i likhet med den avsexualiserade "virila protest" som Simone de Beauvoir tillerkände butchflatorna. Det rör sig inte heller om social frigörelse som hos "emancipations-feminister". Det är i stället dragkings som samtidigt som de "spelar mansrollen" avslöjar det sociala förtrycket genom att iscensätta vad Butler

benämner "genusperformans".

Men det är till dessa F to M som Bourcier ger den väsentliga rollen eftersom de, långt bortom dragkings performans bevisar att "maskuliniteten är en performans, penis inberäknad [...] och att penisar på samma sätt som maskulinitet blir artificiella och konstruerbara så snart som man ifrågasätter genusnaturlighet" (s. 168). De tar avstånd från Hirschfelds "homosexualiserande tvångströja" och de eliminerar de vilseledande kategorierna "trans/cross" och förordar "genusförändringar där kirurgiska ingrepp (phalloplastik) inte längre är en oundviklig etapp" (s. 170). Sammanfattningsvis befinner sig alltså dessa "He-She" enligt Leslie Feinberg⁵, långt ifrån dessa transvestiter som man vanligtvis förvisar till "psykologiserande patologi, sexuell fetichism eller tvångs-idéer, då ju denna uttrycksform i sig själv inte innehåller något osunt" (s. 171).

De två huvudrollsinnehavarnas våldshandlingar är emellertid aldrig knutna till deras kvinnokön utan till deras förvirring i egenskap av icke-män. Allt tar sin början i denna blodiga sex-historia, när en av huvudpersonerna – efter att ha våldtagits av åtminstone två macho-killar i ett garage – återser sin bror. Med honom leker hon en kärleksfylld/hatfylld lek som slutar med att hon drivs till att skjuta honom mitt för pannan. Kärlek till "broder-fallos", hat mot "sig-själv-utan-fallos". Att döda broder-fallosen (för övrigt etisk, harmonisk, socialt välanpassad) betyder (i början av filmen innan blodbadet inleds) för denna kvinna som våldtagits av andra fallosar, att hon eliminerar sig själv som sexuell varelse. Mötet mellan den positivt uppfattade broder-fallosen och hennes negativt upplevda vagina utplånar/avsexualiserar/steriliserar ju alla anspråk på en bestämd definierad fysisk eller psykisk identitet och karaktäriserar individen som "pro-jektil"... En mänsklig (eller åtminstone levande) projektil som skall nästla sig in i det oförutsebara maskineriet hos projektiler från eldvapnen. Allt är ju i grunden väl förberett men på samma gång totalt oförutsett med avseende på vad som utspelas mellan den sex-besatta, eldvapnet och påsättare/påstätt. Varje sexuell handling som kan avkodas i denna film är aldrig ens erotisk eftersom det inte finns tillstymmelse till känslor mellan påsättare och påstätt. Inte heller ens sexuell då huvudpersonerna, butchs-utan-fallos, alltid måste tillgripa ett vapen, en fallos-maskin som får orgasm i deras ställe. Detta är avhopp från butch-kvinnorna (såsom man kan betrakta de båda huvudrollsinnehavarna) inför performativiteten i den sexuella penetration de utövar. Tillika är detta en ab-jektion av den manliga fallos-symbolen (såsom man kan definiera männen i filmen reducerade till organiska dildos i erektion) inför de två huvudpersonernas penetrationsprestationer. Deras hål liksom även männens förskaffar ju dem alla ingen annan form av njutning än att ha korkats igen. Ett besynnerligt sätt att uttrycka och hävda sexuell status i fråga om våld när det gäller tvångsmässigt tillkorkande av kroppsliga mynningar! Precis som om varje form av penetration inte i

sig själv oundvikligen utgjorde fysiskt och/eller psykiskt tvång för båda parter!

7. Queer and so on...

Bourcier avsätter hela fyra kapitel för mer direkt teoretiska och akademiska analyser. Hon hade kanske gjort bäst i att sammanföra dem till ett enda avsnitt... eller ge ut dem i ett helt annat bokverk. Ironiskt och radikalt presenterar och kritiserar hon det sätt på vilket vissa kvinnor har tecknat butchs/fems historia. Dessa inskränker sig till "lesbian chic" och använder i likhet med Florence Tamagne⁶ en "straight method", uteslutande baserad på texter och inte på muntliga källor. För den akademiska kritikerkåren blir nämligen skrivna källor automatiskt objektiva och muntliga oundvikligt subjektiva (ss. 117-136). Hon brännmärker den lesbiska typen från *Det andra könet* och kallar henne för "Lesbeauvoir mellan feminitet, feminism och maskulinitet" (ss. 137-149). Beauvoir tänker i likhet med Freud och gör butchflator till ofullständiga varelser vilka begår "den existentialistiska synden att inte vara autentiska" (s. 147), hävdar Bourcier.

En smula överseende ägnas dock Foucault vilken hon tillskriver faderskapet för "queer made in France" (s. 182 sq) men som definieras som "fasttejp i det homosexuella och homoerotiska gebitet" (s. 186), även om han klart har påvisat att "queerteorier och queerpolitik är helt främmande för all retorik i ett frigörelse- eller revolutionsperspektiv" (s. 187). Här förklarar och bevisar Bourcier synnerligen klarsynt i ett kapitel om post-queer teori (ss. 175-194) att "queerteorier och queerpraktiker ägnar stor plats åt performativitets- och identitetspolitik" (s. 191). Hon väljer en post-identitets queerpolitik och miss tror all form av identitets queerteori. Ingen sexuell identitet utanför sexuella praktiker. Inga sexuella praktiker som inte är politiska. Alltså radikal sexual materialism.

Det sista kapitlet (ss. 195-212) är en produkt av intimt samarbete mellan Bourcier och Preciado. De upprättar ett panorama över "queerkunskap" och framlägger ett program för "allt-queer". De sätter termen queer i samband med Genets tankar om det motbudande ("abject") och anser att detta uttryck "medger en kritik av uttrycket "gay and lesbian" samt ett avståndstagande från varje form av identitet som uppträder som hegemonisk och monolitisk, essentialistisk och naturaliserande" (s. 199). Eftersom heterosexualitet enbart är "en parodi på genus utan original" (s. 203), föreslår de en genomgripande omprövning av genuskategorierna. Likaledes uttrycker de en förhoppning om att queerkunskap "förvandlas till en politisk och kulturell intervention som svar på institutionell praxis som ständigt prioriterar heterocentrisk sakkunskap" (s. 211).

Ingen form av känslor, sentimentalitet eller sentimentalism i Baise-moi. Endast en

svag aning av homosensualitet och homosentimentalitet kan skönjas i fraset från svaritglänsande strumpbyxor på aktrisernas sammetsmjuka kroppar när de dansar vända mot varandra eller den ena bakom den andra på jakt efter sinnesintryck och känsloupplevelser, vilket endast mynnar ut i ett abrupt avbrott av sekvensen. Alltså i ett totalt förnekande av varje form av sexuell akt inom ramen för de två kropparnas falska harmoni som blott och bart endast är av samma sort och inte ett heteropar. I denna film kopulerar och blöder paren när penisar eller revolverar penetrerar dem. Vid ett enda tillfälle när de två huvudrollsinnehavarna dansar tillsammans och dessa kvinnokroppar exponeras, är man vittne till en fejkad penetration som inte leder till något, vare sig i fråga om könslig performans eller performativitet i handling. Heterobutch, desperata "lesbeauvoir", revolterande prostituerade, de två huvudpersonerna i Baise-moi har inte den minsta aning om vilka de i själva verket är. De våldtar, skändar och dödar för att framstå som vad de tror sig om att kunde förvandlas till. De undgår ingen förvandling eftersom deras sexualpraktiker ersätter samhällets maktutövande med en individuell makt, totalt ineffektiv då den aldrig producerar något annat än döden.

När man läser *Queer zones* befinner man sig, bortom "foucaultism" och "butlerism", inom argumentativa zoner för den radikala kritiken av heterosexualitet som Monique Wittig vågat initiera alltifrån 1978, långt före utgivandet av *The straight mind*⁷. När man äser Baise-moi befinner man sig bland approximativa bilder från den radikala kritiken av maskulinitet, fjärran från dagens vardagstrevliga franska filmer där man älskar varandra, pippar och grälar i daglig slentrian.

Jean A. Gitenet
(Översättning Sune Watell)

Noter

- 1 Epimetheus är Prometheus broder som äktade Pandora ur vars ask välld fram all jordens olyckor. Endast hoppet kvarlämnades.
- 2 X-film är film som klassats som helt pornografisk av den franska statliga myndigheten Conseil d'Etat.
- 3 1988 gjorde Bourcier en enkät angående "uppfattning om HIV och riskfyllt beteende" bland semestrande Eressos-lesbianer på ön Lesbos. Hon framlade resultatet av denna vid ett symposium på Concordia Universitetet i Montreal 1998.
- 4 Leo Bersani: *Homos*, Harvard University Press 1995.
- 5 Leslie Feinberg: *Transgender warriors. Making history from Joan of Arc to RuPaul*, Boston 1996.
- 6 Florence Tamagne: *Histoire de l'homosexualité en Europe*, Berlin, Londres, Paris 1919-1939, Paris, Seuil, Collection Univers historique, 2000.
- 7 Bourcier har nyligen översatt till franska *The straight mind* och andra texter av Wittig. Se *La pensée straight*, Modernes/Balland, Paris 2001, 157 sidor.

Hel(ig) gemenskap

Eva Reimers och Susanne Lindström (red): *Blott i det öppna; Kyrkornas och kärlekens olika vägar*
Verbum, Stockholm 2000, 179 sidor

Intensiv närvaro. Många är vi som upplevt den förväntansfulla, glada och allvarsamma stämningen på Frigörelsegudstjänsterna i Storkyrkan genom åren. Hur vi återtar rummet, ger det vår närvaro. Fyller kyrkan till bredden med våra motsägelsefulla olikheter: läderbögar, lesbiska feminister, kristna, judar, ateister, troende och icke-troende av alla de slag. En dag på året är det vi som finns. Och delar. En dag då kyrkan och kärleken inte går olika vägar. Applåder! Kärleksnärvaro.

Att läsa *Blott i det öppna; Kyrkornas och kärlekens olika vägar* påminner mig om dessa stunder av hel(ig) gemenskap, men också om årets alla andra dagar. När man undviker kyrkan. När man inte orkar bli kränkt en gång till. När man sårats tillräckligt. *Blott i det öppna* fångar upp hela spektrat. Boken består av nio artiklar samt ett förord av Martin Lind, den hedervärde biskopen i Linköping som vägar "se människan". Hans enkla sammanfattning "där kärlek bor, är Gud" är inte komplicerad teologi, men väl så svår för kyrkorna att ta till sig.

Eva Reimers skriver i inledningskapitlet "Onaturlig natur eller naturlig likhet" att artikelförfattarna vill visa hur kontextbundna och konstruerande vi människor är, vare sig det gäller förståelsen av kön, sexualiteter eller andra livstolkningar. Att man inte vill ta upp homo- och bisexualitet som ett problem för kyrkan att tycka något om än en gång, utan istället kritiskt granska varför kyrkan ofta har så svårt med verkligheten. Att ställa frågan varför den institutionaliserade homofobin trivs så bra där? Ett behov av kvarhållande i könsindelningar, kategoriserande i heteronormativitetens likriktning, en rädsla för olikhet och mångfald, kan vara ledtrådar i nystandet efter en öppnare kyrka.

Bertil Nilssons "Att tillhöra gemenskapen – eller inte; aspekter på kyrkotukt och utanförskap i kyrkohistorien" handlar om hur kyrkans syn på synd och straff har mycket kvar att önska, trots 2000 års lärotid. Att stänga ute dem som inte passar in har skett med allsköns metoder, från bålbränning till skamplacering, undanhållande av Kristus genom nattvardsbann, vägran att begravas i gemenskapen. Ett korrekt leverne, i synnerhet sexuellt, tycks än idag vara ett mer angeläget tillhörighetskriterium än dopets tecken på kristen tro.